

ЕТАПИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Білик В.В., здобувач

Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет»

Реальний стан цього сектора підтверджують статистичні дані та стійка тенденція розвитку. Динаміка загальних темпів приросту суб'єктів підприємництва країни свідчить про те, що починаючи з 1991 року, цей сектор економіки кількісно зріс майже у 12 разів. За роки незалежності в Україні поступово відбувалося формування сектору малого та середнього бізнесу, процес формування законодавчої бази якого пройшов декілька етапів. Перший етап почався з прийняттям 7 лютого 1991 року Верховною Радою України Закону України «Про підприємництво» та утворення Державного комітету України зі сприяння малим підприємствам і підприємництву (травень 1991 року). Відповідно до Господарського кодексу України (від 16.01.2003 №436-IV із змінами та доповненнями) нормою, що визначала категорію малого підприємства був наступний критерій: юридична особа, де середньооблікова чисельність працюючих за звітний період не перевищувала 50 осіб, а обсяг валового доходу – суми, еквівалентної п'ятистам тисячам євро за середньорічним курсом НБУ [2].

На другому етапі відмічалось бурхливе зростання чисельності підприємств малого бізнесу, але з 1995 р. таке зростання почало уповільнюватися під впливом негативних факторів притаманних національній економіці. На третьому етапі розвитку малого і середнього бізнесу у зв'язку з необхідністю адаптації національних умов до міжнародних, і передусім європейських норм щодо регулювання підприємницької діяльності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань регулювання підприємницької діяльності» від 18.09.2008 р. №523VI, Законом України про державну підтримку малого підприємництва" та Господарським кодексом України були змінені критерії віднесення підприємств до малих, середніх та великих, що стало одним з кроків по приведенню української класифікації підприємств до рекомендацій ЄС [3]. На початок 2010 р. в Україні зареєстровано 324011 малих підприємств (або 70 одиниць на 10 тис. населення). На четвертому етапі становлення та розвитку МСБ, що на відміну від попередніх періодів створення малих підприємств відбувається не в результаті поділу чи реструктуризації діючих підприємств, а шляхом утворення абсолютно нової бізнес-одиниці.

У 2010 році обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), що припадала на сектор малого і середнього бізнесу складав 4,4% від загального обсягу (106049,5 млн. грн.), причому 60% створено за рахунок торгівлі (у 2009 ця частка склала 63%), 10% – операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям, близько 9% – промисловість, 7% – будівництво.

Поведений аналіз, за кількісними оцінками свідчить що, розвиток сектору малого і середнього бізнесу України практично відповідає європейським показникам: кількість суб'єктів малого і середнього підприємництва на тисячу населення в 2010 р. складає 56,6 од. (у порівнянні: у Італії – 72, Португалії – 66, Великій Британії – 59, Німеччині – 43, Франції –

42). У всіх промислово розвинених країнах малі і середні підприємства займають важливе місце в національних економіках. В економічних системах цих країн кількість малих і середніх підприємств і зайнятих на них працівників вказують на явне переважання малого і середнього бізнесу. Так, у Європейському Союзі (27 країн) малий і середній бізнес становить 99,8% економіки, а кількість працюючих – 67%

На сьогоднішній день суб'єктами малого і середнього бізнесу вважаються фізичні особи, що зареєстровані у встановленому порядку у якості суб'єктів підприємницької діяльності відповідно до Закону України «Про державну підтримку малого підприємництва» та юридичні – визначені відповідно до Господарського кодексу України. Для визначення місця малого та середнього бізнесу в економіці будь-якої країни використовуються такі кількісні показники, що мають вплив на економіку країни – частка малого бізнесу у ВВП, капіталовкладеннях, загальній чисельності зайнятих, прибутку та ін. Станом на 1.01.2010 р. більш ніж 90% підприємств, зареєстрованих в Україні, належали до малого і середнього бізнесу, але реальний внесок цих підприємств у ВВП – близько 11% [3]. За період 2005-2010 рр. доходи малих підприємств склали лише 5,5% усіх доходів економіки, на відміну від країн Європи: у Данії, наприклад, підприємствами малого бізнесу створюється 80% національного продукту, в Італії – 60%, середній внесок таких підприємств у ВНП країн – 63-67%.

1. Воротіна Л. І. Можливості збереження підприємств сектору малого бізнесу економіки України. / Л. І. Воротіна // Теоретичні та прикладні питання економіки: Зб. Наук. пр. – К : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – Вип.19. – С.32-38.

2. Ларіна Р.Р. Малий бізнес в Україні: роль та особливості розвитку в національній економіці (монографія). / Р.Р. Ларіна, О.В. Азаров – Донецьк : «Вебер» (Донецька філія), 2007. – 300 с.

3. Статистичний щорічник України / за ред. О.Г. Осауленка. – К.: Держкомстат України, 2010.

Економіка та менеджмент: перспективи розвитку : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 22–24 червня 2012 року / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 17-19.